

Column

Verjaardagsfeestje

Het moest een leuk verjaardagsfeestje worden in een buurt die jarenlang bekend stond als de slechtste wijk van Nederland. Waar armoede, segregatie, taalachterstand en werkloosheid welig tierden. Waar de bewoners van de rest van de stad het niet in hun hoofd haalden om er te komen. Maar het was ook een wijk waar buren elkaar dagelijks gedag zeiden en elkaar hielpen wanneer nodig. En waar de bewoners er een andere mening over hun wijk op na hielden dan de rest van het land; het was voor hen fijn om er te wonen. Het was ook de wijk waar ik opgroeide en een fijne jeugd heb gehad. Ondanks alles.

Wie doet er mee?

Het feestje was van een bevriende saxofoniste die, samen met haar gitaarspelende vriend, in een groot, oud pand van drie verdiepingen woonde. De genodigden, een bont gezelschap van kunstenaars, overspannen hippies, dronken muzikanten en ander gespuis, verspreidden zich al snel door het pand. Op elke verdieping en in elke ruimte werd er gejamd, geschilderd, gediscussieerd, geblowd, gezongen of geknuffeld. Het feest kreeg een verrassende wending toen de jarige opriep om even te stoppen met alles wat God verboden had en iedereen vriendelijk, doch met lichte dwang, naar de grootste kamer op de eerste verdieping dirigeerde. Ze wilde wat zeggen.

Terwijl de nieuwsgierige genodigden, al dan niet met een fles drank in de ene hand en een dikke joint in de andere, een tikkeltje ongemakkelijk om zich heen keken en wachtten op wat komen zou, schraapte de jarige haar keel en startte haar betoog. 'Lieve vrienden. Fijn dat jullie er allemaal zijn, maar ik heb jullie niet alleen uitgenodigd om vandaag te feesten.

Rachid Benhammou

Jullie wonen allemaal in dezelfde verpauperde buurt en bezitten allen een talent. Namelijk creativiteit. Laten we de handen ineenslaan en onze talenten gebruiken om het leven van onze burens een beetje leuker en de buurt iets leefbaarder te maken. Laten we dit pand gebruiken om de kinderen uit de buurt schilder- of muzieklessen te geven, hun ouders te helpen met de Nederlandse taalbeheersing of laten we die lelijke dichtgetimmerde panden een vrolijk kleurtje geven. Laten we niet alleen genieten van ons kunstenaarsleventje, maar laat onze burens daar ook van genieten. Wie doet er mee?’

De kers op de taart

Binnen een mum van tijd was de wens de vader van de gedachte en was het een komen en gaan van leuke, leerzame activiteiten in het pand, waar de buurtbewoners kind aan huis werden. Veel kunstenaars en andere creatievelingen namen eigen materiaal mee om hun steentje bij te dragen en leerden kinderen kosteloos en in hun eigen tijd een kwast of een gitaar vast te houden. En zoals het vaak gaat met initiatieven van bewoners, niet geregisseerd door instituten of overheid, werd het een groot succes. Dat succes was vooral te danken aan de wensen van de buurtbewoners zelf; zij vonden weliswaar dat het best meeviel met die ellende in hun buurt, maar gaven wel aan dat er behoefte was aan een taalklasje of muzieklles. En dat de kunstenaars in diezelfde buurt woonden en bekend waren bij de andere bewoners, was de kers op de verjaardagstaart. Niet veel later bemoeide de gemeente zich er ongevraagd mee met ‘richtlijnen’, subsidies en fotomomenten van trotse politici met lachende buurtbewoners. Alsof zij het allemaal zelf hadden bedacht en uitgevoerd.

Nieuwe perspectieven of Gods Woord?

Nu, pakweg dertig jaar later, investeren gemeenten miljoenen om soortgelijke interactie teweeg te brengen tussen kunstenaars en buurtbewoners, onder het mom van gemeenschapsofbouw, economische bloei van een buurt of bevordering van sociale cohesie. Eerder schreef ik in *Boekman* 131 al hoe de overheid

kunstenaars gebruikt voor gentrificatie om vervolgens diezelfde kunstenaars uit diezelfde buurt weer weg te jagen met behulp van torenhoge huurprijzen. Maar dat is een ander verhaal.

Wat betreft die gesubsidieerde initiatieven om kunstenaars in een pand samen te brengen en aan het werk te zetten om de buurt beter te maken; ik vind het prachtig hoor. Samenwerkende kunstenaars kunnen waardevolle bijdragen leveren aan de oplossing van gemeenschapsproblemen en projecten ontwerpen die de levenskwaliteit in de buurt verbeteren. Ze brengen soms nieuwe perspectieven en tradities met zich mee, die de diversiteit en inclusiviteit van een buurt kunnen vergroten. Deze culturele kruisbestuiving kan leiden tot verrijkende uitwisselingen en een levendige gemeenschap.

Maar soms is het weggegooid geld, bijvoorbeeld wanneer een kunstenaar of beleidsmaker de taal van een buurt niet spreekt. Of niet de moeite wil nemen om kennis te nemen van de ‘pijn’ van zo’n buurt, maar alles wil doen vanuit één perspectief; dat van zichzelf, of een overheid. Termen als verbinding, inclusiviteit of ontwikkeling, die in de strijd worden gegooid, blijken loze woorden wanneer de elitaire, geschoolde kunstenaar, als een ware missionaris en met een grote zak publiek geld, Gods Woord komt brengen.

Ja, samenwerkende kunstenaars in een buurt kunnen meer zijn dan alleen makers van kunst, ze kunnen bijdragen aan de ziel van een gemeenschap. Maar misschien moeten ze dan eerst eens naar een verjaardagsfeestje. •

Rachid Benhammou is cultureel ondernemer en freelance journalist. Hij is werkzaam in de theaterwereld